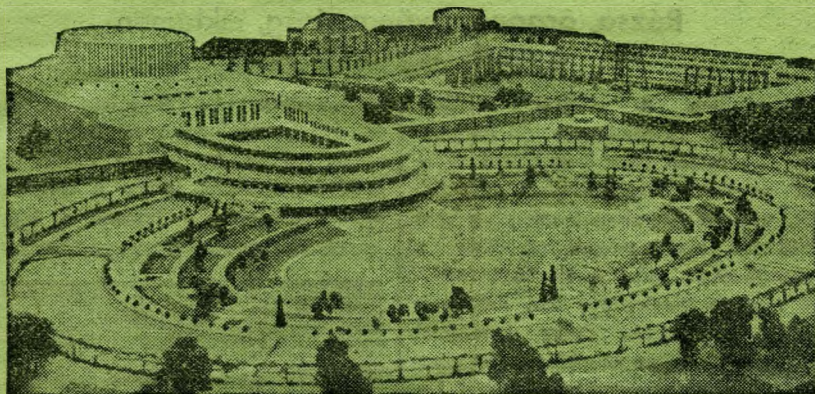

NÉPSZERŰ TUDOMÁNYOS ÉS TECHNIKAI NAPLÓ

5

A jövő Berlinje

Hans Poelzig tanár és Martin Wagner mérnök terve a berlini építészkiállításon

Budapesti séták

A Vigadó tér mint budapesti Szent Márk tér

Utóbbi időben a lapok többször szövéstettek, hogy a Vigadó előtti teret — alakítsák át a velencei Márkus tér mintájára. Lebontani a Hangli-kioszkot, kipusztítani a fákat, nivellálni a teret (esetleg mozaikkal befedni), a tér két oldalát loggiásan kiképezni, füzeteket és kávéházacskákat odatele-píteni. Esetleg esténként térzenét s ezzel az idegenforgalom számára újabb attrakciót teremteni. A dunaparti villa-mos természetesen elkerülne mostani helyéről, a felszabaduló sávot még kö-zelebb vinni teraszszerűen a Duná-hoz, miáltal a víz s a tulsó part pano-rámája jobban érvényesülne. (A Duna-gőzhajózási társaság kikötőjét persze valamivel el kellene tolni.) Ha a kioszkot (nem kár ezért a esunya vas-épületért) lebontják, bizonyos, hogy a Vigadó gyönyörű épülete jobban ér-vényesül. De kár volna a kis kertért, mely a belső város amúgy is kis-zszámú parkjainak számát csökkentené. A Vigadónak nem árt, ha kissé komor kötémegebe néhány szép fának lombja belerajzolódik. A mellette levő két-oldalal elhúzódo épület nem nagyon alkalmas árkádok kiépítésre. Egyálta-lában tereket sohasem kell úgy kép-zelni, hogy beépítjük őket. De mért is kell a Szent Márk teret utánozni? Mért kell mindig példák után menni? Vaj-on velencei éghajlat van-e itt Pesten? Tengerparton épült ez a város! Száz-tornyú és oszlopú templom áll-e egy-hosszú tér végén? Ebből a talajból nő ki egy mozaikos tér játékos, csece-bece boltokkal? Elképzelem, hogy mi-lyen mulatságos dolognak nézné a ve-lencei ember, ha az ottani városfej-lesztő agyában az a gondolat szület-nék meg, hogy Velencében egy pesti Vigadó teret kéne alakítani. Budapes-ten persze annyi a városrendezési hiba, hogy ezzel köteteket lehetne tele-írni. Az Andrássy út beépített folyta-tása, a híd, amelyet hegynek vittek,

a liget amit beépítettek kővárakkal. A budai Dunapart, amelyet fürdővá-roz címén épületekkel akarnak elszo-moritani.

Itt nálunk az isteni ajándékoknak olyan nagy a bősége, hogy minden elkövetett s elkövetendő hiba mellett mégis gyönyörű s kedves marad ez a város s amit hazájába visszatérő ide-geen is lelkesen hirdet anélkül, hogy pontosan meg tudná mondani, hogy az tulajdonképpen min múlik. A napban fürdő budai Dunapart, s honnan tér-viszonyainak szerencsés elosztása révén (a Dunának éppen megfelelő széles-sége következtében) csodálatos panorá-mája nyílik a budai oldalra, egyike a leggyönyörűsebb látványoknak. A legjobb üzlet, ahogy pesti nyelven mondhatnánk, a tavaszi napfény a kor-zón ott a Hangli előtt. Ha pazarló vagy, 20 fillérért karosszékbe ülsz, hátrahajtod a fejedet, lehunyod a sze-meidet s mialatt a napfény vékony szemhéjaidon át a legfantasztikusabb, vérpáros, sárga, zöld s szivárvány-színű fátvolyokat tereget, lágy meleg-séggel vonja be arcodat, minden kvar-cozásnál kellemesebb és természetesebb barnás pirt festvén a napi küzdel-mekben kimélyült ráncaidra, s ha ezt megelégedted s kinyitod szemeidet, ott sétál Pest sok tipikus figurája, isme-rősök és ismeretlenek, szép asszonyok, gyerekek, öregek és fiatal gavallérok a mondain élet szerelmesei és meg-vetői. A gazdasági válság megtiport-jai itt vakációznak egy-két órát — hiszen úgyszincs jobb és több dolguk. A sétalók és ülők mögött a sárga villa-mosok száguldanak, (komoly hiba) magas vízállásnál a bécsi vagy mo-hácsi hajó kéménye s fedélzete rajzo-lódik bele a budai panorámába, hol vigyáznod kell, hogy az a pár deko-ratív formájú fa az innsensó parton, el ne takarja éppen a miniszterelnökségi palota mögött levő Várszínház sárga,

napsütötte épület falát, vagy a Má-tyás-templom csodás kis tornyát. A ki-rályi vár szürke árnyéka, (milyen szép lehetett, mikor még sárgaszínűre volt festve) a Naphegynek az elülső tornyokból változatossá tett kontúrja folytatja a szép képet lefelé, hogy azután a Gellérthegy hatalmas, egy-szerű vonalával záruljon le a világ egyik legszebb városának gyönyörű panorámája.

Nem véletlen, hogy az emberek ép-pen ide járnak délben, s forró nyári napok estéin. Hogy éppen ezt a helyet tartja az édes pihenésre legalkalma-sabbnak, ezeket a székeket, padokat, asztalokat a legjobbakkak. Hogy nem az Akadémiától a Parlamentig húzódo villamostól mentesített útszakaszt, nem a Petőfi teret, hanem itt a Hangli előtt szeret tömegbe szorulni, néha nagyon is élénkforgalmú ünnepnapokon to-longani, egymással találkozni, egy-mást megbámulni vagy megvetni s mégis örülni annak, hogy itt van. Ehez az ittlévő térszervezésnek szüksége-sek. Hogy ott legyen a háttérben a ko-morságában remek Vigadó épülete, előtte a kis park, s a Duna felé a széksorok.

Most jönnek a javítók s részben ki akarják bővíteni ezt a teret s másrészt megszűkíteni árkádokkal, boltokkal, laborotvált kőpadlóval, térzenével s forró nyári unalommal. Valamit csinálni, ami Velencében remek, talán másutt is megfelelő, éppen csak Pes-ten és a Dunaparton kényelmetlen, mert nem függ össze a mi embereink kedvtelésével, — vagy mondjuk — paplopói pszichájával. Mozaikot adni, aminek semmi szükségét nem érzi, több teret adni abban az irányban, amerre nem kell, elvenni árnyékotadó fákat, a lombok szép zöld színét, amely kellemesen kapcsolódik be a hatalmas mór-magyar épület szürke tömegébe s az árkádok alá küldeni a pestieket, mikor ők nem is szeretik az árkádo-kat. (Még Velencében is a szabad ég alá telepsznek inkább s nem be az ár-kádok alá). Több vendéglőt és kávé-házat, — mint amire itt e helyen szük-ség van — elárusító boltokat, melye-ket éppen itt nem keresnek, cigány-vagy jazz-zenét, amit éppen ez a kö-zönség délben vagy délután nem sze-ret. Elvenni eredetiségét egy pestiessé kialakult szórakozásnak, rákényszerí-teni egy idegenforgalmi rendezésnek, hiba lenne. Persze haladni kell. Lehet, hogy pár esztendő múlva kis kétméte-res helikopteres magánrepülőgépek ke-ringenek a korzó fölött s ereszkednek le nyílegyenesen az alsó rakpartra vagy lapos háztetőkre, melyeket aztán a tulajdonos kis lánccal és lakattal erősít oda rövid felőrára, míg egyet sétál s udvarol a korzón. Vigyék el a villamost, (s bár 10 év múlva talán már nem is lesz rá szükség, hogy a város központjában járjon, az autobus elvégzi a munkáját) s tolják ki a to-raszt akár egészen a Dunáig, ez szép térnyereség volna, csak ne tervezzenék papíron az emberek kedve és haj-lama ellenére olyan üdülő és szórako-zási alkalmatosságokat, melyeket az ember mindig ízéséhez és hangulatá-hoz szeret szabni.

Természetesen el lehet képzelni, hogy

egy zseniális építész, kertész vagy tér-
rendező kitalál valami újat, mely a
helyhez, alkalomhoz, s a közönség lel-
kéhez közelebb fog állni, mint a mai
állapot. De bűn volna olyan dolgokat
rákényszeríteni az itteni emberre,
mely testétől, lelkétől idegen. Erre
mindig gondolni kellene az újítóknak,
tervezőknek. A haladás természetes
folyamat, de nem minden változtatás
haladás.

Herman Lipót,